

Текст неофіційного перекладу рішення:

Обставини справи

Справа стосувалася компенсації, яку рішеннями національних судів було присуджено заявникові за неналежні умови його тримання в слідчому ізоляторі міста Кан.

Заявник скаржився на неефективність використаного ним компенсаційного засобу правового захисту з огляду на низький розмір присудженої суми, ураховуючи те, що він мав понести витрати на оплату гонорару експертові за огляд камер, у яких утримувався заявник.

Заявник є громадянином Франції, народився у 1951 році та проживає у місті Сен-Бріє (Франція). Він утримувався в слідчому ізоляторі міста Кан з 28 серпня по 1 вересня 2008 року, а далі – з 4 листопада 2008 року по 27 липня 2010 року.

15 червня 2010 року заявник звернувся до судді з розгляду термінових заяв адміністративного суду міста Кан із клопотанням залучити експерта для перевірки стану його камери в слідчому ізоляторі. Судовим наказом від 16 червня 2010 року було задоволено клопотання та призначено експерта, який надав відповідний висновок.

Експерт установив, що загальний стан чотирьох із шести камер, у яких перебував заявник, був належним, п'ята – була повністю відремонтована. Шоста камера, площею 16 кв. м., у якій заявник перебував разом з іншими чотирма ув'язненими була в поганому стані, занедбана, неналежно освітлена і з браком повітря для п'яти осіб.

Наказом від 6 вересня 2010 року адміністративний суд визначив вартість експертизи в розмірі 773,57 євро. Ця сума була стягнута з держави, що була зобов'язана попередньо оплатити послуги з надання правової допомоги, на яку мав право заявник.

Водночас Міністр юстиції, діючи як третя особа, оскаржив наказ від 16 червня 2010 року, вказуючи, що експертний висновок не був необхідним, адже експерти вже склали висновок про умови утримання в слідчому ізоляторі міста Кан. Наказом від 28 липня 2010 року суддя з розгляду термінових заяв відхилив це клопотання. За скаргою Міністра юстиції таке рішення було скасовано апеляційним адміністративним судом міста Нанта 27 січня 2011 року.

26 січня 2012 року *Conseil d'État*¹ відхилила касаційну скаргу заявника.

31 серпня 2012 року заявник звернувся з позовом до держави, вимагаючи відшкодування шкоди, завданої неналежними умовами ув'язнення. Рішенням від 28 травня 2013 року адміністративний суд міста Кан установив, що під час ув'язнення, яке тривало близько 24 місяців, заявник понад чотири місяці, з 27 січня 2010 року по

¹ Державна рада – (пер. із франц. – (прим. автора) – дорадчий орган французького уряду та Вищий адміністративний суд Французької Республіки.

2 червня 2010 року, утримувався в умовах, що були несумісними з повагою до людської гідності, та зобов'язав державу виплатити йому 500 євро компенсації моральної шкоди.

Адміністративний суд також зобов'язав заявника відшкодувати витрати на проведення експертизи на загальну суму 773,57 євро у зв'язку з тим, що наказ від 16 червня 2010 року про надання експертного висновку був скасований.

2 грудня 2015 року *Conseil d'État* відхилила основну касаційну скаргу заявника та зустрічну скаргу Міністерства юстиції.

Посилаючись на статтю 13 Конвенції у поєднанні зі статтею 3 Конвенції, заявник скаржився на неефективність компенсаторного засобу правового захисту, використаного ним у національних судах, оскільки присуджена сума компенсації була недостатньою, а рішення про відшкодування витрат на підготовку експертного висновку призвело до того, що він заборгував кошти державі.

Оцінка Суду

Стаття 13 Конвенції у поєднанні зі статтею 3 Конвенції

ЄСПЛ мав дослідити чинні норми щодо відповідальності та вперше прийняти рішення щодо ефективності компенсаційного засобу захисту відповідно до статті 13 Конвенції, а також розглянути питання того, чи отримав заявник належну компенсацію.

По-перше, ЄСПЛ зазначив, що адміністративні суди розглянули справу згідно із загальними принципами, наведеними в судовій практиці *Conseil d'État*. ЄСПЛ мав визначити, чи відповідали ці принципи вимогам, викладеним у його судовій практиці. ЄСПЛ підкреслив, що адміністративний суд посилався на вимогу, регламентовану Законом про виправні установи від 22 листопада 2009 року, щодо поваги до людської гідності ув'язнених осіб. Адміністративний суд зауважив про «негідні» умови утримання заявника, посилаючись на переповненість у слідчому ізоляторі та проблеми, пов'язані з поганими умовами тримання в камері загальною площею 16 кв. м., у якій він перебував упродовж чотирьох місяців із трьома або чотирма іншими особами. Національний суд визнав за державою відповідальність за недбалість та зобов'язав її сплатити компенсацію моральної шкоди, завданої заявникові.

Conseil d'État, розглядаючи касаційну скаргу, діяла як суд касаційної інстанції відповідно до основних положень своєї усталеної судової практики. Згідно зі статтею 3 Конвенції, вона постановила, що такі критерії були належним чином застосовані до цієї справи. *Conseil d'État* також підтримала підхід судів нижчої інстанції, вважаючи, що заявник понад чотири місяці утримувався в умовах, несумісних із людською гідністю. Вона повторила, що «негідні» умови ув'язнення, яких зазнав заявник, указували на недбалість зі сторони держави і власне породжують право на компенсацію моральної шкоди. ЄСПЛ підкреслив, що водночас національні суди ухвалювали свої рішення на основі стандартів, які збігаються зі стандартами Суду щодо умов ув'язнення, належним чином ураховуючи той факт, що ув'язнені та особи, які тримаються під вартою, повністю залежать від адміністрації в'язниці.

По-друге, ЄСПЛ зазначив, що заявник скористався відповідним засобом правового захисту, що передбачав компенсацію завданої йому шкоди. Однак Суд наголосив, що

національні суди вирішили зобов'язати заявника сплатити витрати на проведення експертизи на підставі того, що експертна оцінка, призначена в суді першої інстанції, була скасована після апеляційного розгляду. У цій справі сума в розмірі 773,57 євро, яку заявник мав сплатити, була відрахована з присудженої йому компенсації в розмірі 500 євро. Таким чином, використавши відповідний засіб правового захисту, заявник виявився боржником перед державою на загальну суму 273,57 євро.

ЄСПЛ також відзначив доволі невелику суму, присуджену заявникові, що становило незначну частину коштів, що могли бути виплачені за аналогічних обставин.

ЄСПЛ вважав, що результат провадження, порушеного заявником, – ситуація щодо сплати 273,57 євро державі після встановлення факту заподіяння моральної шкоди умовами ув'язнення, які порушували його людську гідність, – позбавили цей засіб правового захисту ефективності.

ЄСПЛ усвідомлював, що розвиток адміністративної судової практики щодо компенсаційного засобу правового захисту був частиною реформи, яку держава-відповідач мала б розпочати з метою вирішення проблеми переповненості в'язниць та врегулювання вагомої кількості окремих справ, пов'язаних із цією проблемою, з урахуванням ефективності принципу субсидіарності, що лежить в основі системи Конвенції.

ЄСПЛ констатував у цій справі порушення статті 13 Конвенції у поєднанні зі статтею 3 Конвенції.

Висновок

Порушення статті 13 Конвенції (право на ефективний засіб правового захисту) у поєднанні зі статтею 3 Конвенції (заборона катування).

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 19 листопада 2020 року й набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.